

Wstęp

Obserwowany od ostatniej dekady XX wieku gwałtowny rozwój technologii informacyjnej zbiega się z coraz szerszym dostarczaniem przez naukę wyników badań dotyczących przetwarzania informacji przez mózg człowieka. Efektem tego procesu jest wielokierunkowe wykorzystanie narzędzi informatycznych w procesie diagnozowania i terapii pedagogicznej. Początkowo stosowano do badań gotowe narzędzia, obecnie coraz częściej zmierza się do tworzenia programów komputerowych opartych o modele teorii kognitywistycznej. Stan badań nad przetwarzaniem informacji w mózgu człowieka jest dziś na tyle znaczący, że pomijanie tego obszaru prowadzi do znacznego zubożenia teoretycznego i praktycznego pedagogiki specjalnej. Oznacza to, że projektowanie narzędzi informatycznych do diagnostyki i terapii pedagogicznej wymaga znaczącej wiedzy teoretycznej wychodzącej poza obszar pedagogiki. Kognitywistyka, która także wyszła poza obszar sześciokąta nauk będących jej podstawą¹, wyznacza nowe horyzonty badawcze. To ona określa kierunki najważniejszych projektów badawczych na świecie. Dlatego przygotowanie nauczyciela wymaga dziś solidnej wiedzy z zakresu kognitywistyki.

Technologia informacyjna dysponując znacznymi możliwościami w zakresie upogładowienia prezentowanych treści, tworzenia symulacji, znacznie rozszerza zakres jej wykorzystania w pracy z dziećmi z różnymi deficytami. Komputer jako narzędzie wypowiedzi i partner w dialogu to wyzwanie nie tylko dla dziecka, ale przede wszystkim dla nauczyciela przeprowadzającego diagnozę czy realizującego proces terapeutyczny. Nauczyciel korzystający z narzędzi technologii informacyjnej to osoba, która zna możliwości i ograniczenia komputera, potrafi projektować proces terapeutyczny, tworzyć procedury diagnostyczne i przygotować miejsce pracy dziecka. Nie wystarczy, aby nauczyciel

¹ Por. B. Siemieniecki, *Kognitywistyka a edukacja medialna*, [w:] T. Lewowicki, B. Siemieniecki (red.), *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, Multimedialna Biblioteka Pedagogiczna, Toruń 2004.

umiał uruchomić komputer, czy poznał podstawowe funkcje obsługi. Wymagane są kompetencje znacznie wykraczające poza tradycyjne umiejętności terapeutyczne. Istnieje dziś pilna potrzeba stworzenia procesu kształcenia przyszłych nauczycieli w zakresie komputerowej diagnostyki i terapii pedagogicznej. Biorąc pod uwagę ten fakt, w oddawanej do rąk czytelnika książce umieszczono program kształcenia do przedmiotu, który powinien się znaleźć w kanonie podstawowych treści nauczania.

Kolejny, trzeci tom w serii wydawniczej Multimedialna Biblioteka Pedagogiczna jest kontynuacją tematyki dwóch poprzednich książek, równocześnie prezentuje kolejne nowe obszary wykorzystania technologii informacyjnej w pedagogice specjalnej.

W rozdziale pierwszym ujęty został zarys historyczny tworzenia się komputerowej diagnostyki i terapii pedagogicznej, zaprezentowano w nim projekt programu kształcenia przedmiotu na studiach pedagogicznych oraz przytoczono szereg badań opartych na podstawach kognitywistycznych.

W rozdziale drugim zaprezentowane zostały problemy związane z poznaniem wzrokowym człowieka w aspekcie teorii kognitywistycznej. Podejmowane problemy dotyczą zagadnień kompensacji dysfunkcji narządów wzroku przy zastosowaniu narzędzi technologii informacyjnej.

Kolejny, trzeci rozdział poświęcony jest badaniom nad czynnikami wpływającymi na nabywanie podstawowych umiejętności szkolnych przez słabo widzące dzieci w klasach początkowych. Omówiony został problem wykorzystania Internetu jako elementu strategii współpracy z nauczycielami we wspomnianym obszarze badań.

Rozdział czwarty ukazuje rolę i miejsce wykorzystania Internetu przez niewidomych. Zaprezentowane zostały różne obszary informacyjne dostępne w Internecie dla tej grupy osób.

W rozdziale piątym podjęta została dyskusja nad podręcznikami szkolnymi dla dzieci niewidomych i słabo widzących oraz młodzieży. Zaprezentowane argumenty dotyczące polityki MENiS w zakresie produkcji podręczników mają duże znaczenie doradcze szczególnie dziś, w dobie mediów elektronicznych i możliwości stwarzanych przez technologię informacyjną.

Rozdział szósty prezentuje zastosowanie technologii informacyjnej w diagnozie i terapii sprawności ortofonicznej dzieci z uszkodzeniem słuchu. Jest to próba kompleksowego ukazania możliwości, jakie stwarzają współczesne narzędzia informatyczne w pracy z dzieckiem niedosłyszącym i niesłyszącym.

Rozdział siódmy ukazuje możliwości, jakie osobom niepełnosprawnym daje technologia informacyjna.

Ostatni rozdział książki poświęcony został praktyce pedagogicznej dotyczącej diagnostyki i terapii. Zaprezentowana została działalność Pracowni Rozwoju Porozumiewania się Fundacji „Daj Szansę”, przedstawiono także przykład wykorzystania technologii informacyjnej w pracy z dzieckiem niepełnosprawnym.

Książka podejmuje szerokie spektrum zagadnień mieszczących się w obszarze pedagogiki specjalnej. Każdy z rozdziałów stanowi odrębną całość. Elementem łączącym jest wykorzystanie technologii informacyjnej w diagnozowaniu i terapii pedagogicznej.

Chciałbym w tym miejscu podziękować Pani dr Marii Berendt-Schreiber za zachęcenie mnie do objęcia funkcji moderatora sesji specjalnej nt. Technologia informacyjna w życiu i edukacji dzieci sprawnych inaczej, która odbyła się w ramach XVIII Konferencji „Informatyka w szkole” w Toruniu. W trakcie dyskusji o przyszłości komputerowej diagnostyki i terapii pedagogicznej zrodził się pomysł powstania niniejszej książki. Dzięki zabiegom Pani dr Marii Berendt-Schreiber możliwe było pozyskanie funduszy na dofinansowanie niniejszej publikacji przez Urząd Miasta Torunia.

Pragnę także podziękować recenzentom prof. prof. Stanisławowi Juszczykowi oraz Kazimierzowi Wencie za wnikliwe przeczytanie książki i poczynione uwagi doskonalące ostateczny kształt poszczególnych tekstów.

Książka skierowana jest do nauczycieli, pedagogów i studentów pragnących pogłębić wiedzę z zakresu komputerowej diagnostyki i terapii pedagogicznej. Niniejsza publikacja jest już dwudziestą trzecią pozycją wydaną w serii Multimedialnej Biblioteki Pedagogicznej. Mam nadzieję, że spotka się z życzliwym przyjęciem ze strony czytelników.

Wydanie tak dużej liczby publikacji w jednej serii wydawniczej jest zjawiskiem wyjątkowym. Zawdzięczać należy to dobrej współpracy z wydawcą serii Panem dr. Adamem Marszałkiem, za co mu tą drogą serdecznie dziękuję.

Bronisław Siemieniecki